

JERZY PIEKARZ
Górowo Iławeckie

Zatrucie konia jaskrem

Większość jaskrów rosnących na łąkach i pastwiskach wykazuje silne właściwości trujące dla zwierząt. Do najczęściej spotykanych w naszym klimacie należą jaskier ostry (*Ranunculus acer* L.) i jaskier jadowy (*Ranunculus sceleratus* L.). Rośliny te zawierają w zielonych częściach nadziemnych aktywny związek o nazwie protoanemonina ($C_5H_4O_2$), który przechodzi w organizmie w substancję trującą — anemoninę ($C_{10}H_8O_4$). Jaskry wykazują toksyczność dla zwierząt w stanie zielonym, po wysuszeniu tracą tę właściwość.

Zatrucia jaskrami należą do rzadkości, bowiem zwierzęta pasące się wolno omijają instynktownie te rośliny. Zatrucia były notowane u bydła i owiec, którym podano jaskry ścięte wraz z trawą (1, 2). Substancja trująca jaskra powoduje stany zapalne, obrzęk i wybroczyny błony śluzowej przewodu pokarmowego oraz zapalenie, obrzęk i wybroczyny w nerkach. W klinicznym obrazie zatrucia dominują: wzdęcie brzucha, bóle kolkowe, ślinienie, a przy silnym zatruciu — objawy nerwowe jak omamy, nadmierne pobudzenie, objawy szału i porażenia kończyn. Śmiertelność zwierząt dochodzi do 50%. Ze względu na wyjątkowo rzadkie dane piśmiennictwa nt. zatruciu jaskrem oraz charakter i objawy choroby interesujący wydaje się przebieg opisanego przypadku.

Opis przypadku

Koń — wałach, lat 4, typu roboczego, pogrubiony, dobrej kondycji. Zwierzę uwiązane było na pastwisku, na którym główny porost stanowiły jaskier jadowy i ostry, przez pełne 4 doby bez podawania innej paszy. Objawy zatrucia wystąpiły rano piątego dnia w formie niedowładu zadu przypominającego mięśnioczwat porażenny. Zastosowano sole wapnia i witaminę C oraz Fluidosan do nacierania. Stan zwierzęcia jednak pogarszał się i po kilku godzinach nastąpił niedowład przednich kończyn, drżenie mięśni całego ciała, zwłaszcza kończyn, objawy lekkiego po-

budzenia nerwowego, zacerwienie spojówek i łzawienie, zgrzytanie zębami, objawy kolkowe. Zastosowano Biowetalgin i *Calcium borogluconatum*. Wieczorem nastąpiło nasilenie pobudzenia nerwowego z objawami napadów szału, utrata słuchu, wzroku i bezwład przednich kończyn. Zastosowano trunkwilinę i Biowetalgin, co nie dało jednak pożądanych efektów. Ataki szału (nagle podrywanie się, następowanie na przeszkody) kończyły się przewracaniem i okaleczeniami ciała. Stwierdzono brak apetytu, zatrzymanie kału i moczu. Temperatura ciała wynosiła 37,5—37,9°C, ilość oddechów 20—26/min., tętno 42/min. Ponowne podanie trunkwiliny w nocy spowodowało obniżenie pobudzenia nerwowego. Po zastosowaniu kardiamidu i *strichninum nitricum* koń wstał na ok. 30 min. Wyraźna poprawa stanu zdrowia nastąpiła we wczesnych godzinach rannych, po 24 godzinach choroby. Zwierzę było osłabione, stwierdzono słabe ruchy perystaltyczne przy ciągłym braku apetytu i łaknieniu oraz zatrzymanie kału i moczu. Po podaniu glukozy i kardiamidu nastąpiła dalsza poprawa ogólnego stanu zdrowia (ożywienie, oddawanie moczu). Nadal jednak utrzymały się zaburzenia wzroku i słuchu. Po ponownej iniekcji glukozy i podaniu pójła z otrąb za pomocą sondy widoczna stała się dalsza poprawa samopoczucia. Po 48 godzinach od wystąpienia objawów koń odzyskał słuch i reagował na bodźce otoczenia, nadal jednak nie widział. Kontynuowano podawanie glukozy 2 razy dziennie, na trzeci dzień od wystąpienia objawów zwierzę odzyskało wzrok. W dalszych dniach nastąpiło wznowienie funkcji przewodu pokarmowego. Osłabienie ogólne zwierzęcia utrzymywało się jednak jeszcze przez dwa tygodnie.

Piśmiennictwo

1. Bohosiewicz M.: Toksykologia weterynaryjna. PWRIL, 1971.
2. Wilner A. M.: Kornovye otravlenia selkokochozajstvennyh zivotnyh. Selchoziz, Moskwa 1952.

Adres autora: lek. wet. Jerzy Piekarz, ul. Olsztyńska 2/2, 11-220 Górowo Iławeckie.

NEWMAN R. A., WEINSTOCK L. B., GUMP D. W., HACKER M. P., YATES J. W.: Wpływ diurezy osmotycznej na nefrotoksyczność gentamycynową u szczurów. (Effect of osmotic diuresis in gentamicin-induced nephrotoxicity in rats). Arch. Toxicol. 45, 213—221, 1980 (3).

Przebadano na szczurach wpływ diurezy izosorbitydowej na gromadzenie i wydalanie gentamycyny w organizmie oraz na rozwój zmian histopatologicznych w nerkach. Gentamycynę w dawce 30, 60, 120 i 160 mg/kg podawano w iniekcjach podskórnych przez okres 10 dni szczurom poddanym i nie poddanym diurezie. Poziom antybiotyku w surowicy określono metodą mikrobiologiczną w stosunku do *Staphylococcus epidermidis*. Badania wykazały, że diureza nie obniża w sposób statystycznie znamieny akumulacji gentamycyny w nerkach. Mimo spadku stężenia gentamycyny w moczu szczurów poddawanych diurezie, całkowita ilość antybiotyku wydalonego z organizmu nie ulegała zmianie. Diureza nie zmniejszała przy tym wydalania w odcinku proksymalnym kanalików nerkowych N-acetyl-beta glukozaminidazy i nie wpływała na natężenie zmian chorobowych w nerkach.

ANISIMOV V. N.: Karcinogeneza a wiek. I. Modyfikujący wpływ wieku na indukowaną N-metyl-N-nitrozomocznikiem karcinogenezą u samic szczurów. (Carcinogenesis and aging. I. Modifying effects of aging on N-methyl-N-nitrosourea-induced carcinogenesis in female rats). Exp. Path. 19, 81—90, 1981 (2).

U szczurów (samice) w wieku 3 i 14 miesięcy po dożylnym stosowaniu N-nitrozo-N-metylomocznika (MNU) dwu lub czterokrotnie w odstępach tygodniowych w dawce 50 mg/kg istniała ścisła korelacja między wielkością dawki MNU i częstotliwością występowania raka gruczołu mlekowego. Natomiast występowała odwrotna proporcja między częstotliwością występowania nowotworów nerek a wielkością dawki środka karcinogenego. Gruczolako-raki występowały przy tym jedynie u młodych samic po stosowaniu MNU, zaś złośliwe raki szyjki macicznej występowały u samic starszych. Częstotliwość występowania nowotworów układu krwiotwórczego nie zależała od wieku. Autor uważa że wpływ wieku na pierwsze stadia karcinogenezy indukowanej MNU jest spowodowany związanymi z wiekiem zmianami w aktywności proliferacyjnej komórek docelowych.

G.

G.